

Έτησια Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου της Σχολικής Μονάδας (έτος αναφοράς: 2022-2023)

Σχολική Μονάδα: 1ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΖΑΓΟΡΑΣ - 9350160

Σχολικό Έτος: 2022 - 2023

Ημερομηνία Εξαγωγής: 13/06/2023

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Καταγράφονται συνοπτικά τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας, που κρίνονται σημαντικά για την αποτύπωση της εικόνας του σχολείου

Οι δράσεις που πραγματοποιήσαμε και αυτή τη χρονιά καταδεικνύουν, εμφατικά, ότι όλες οι πλευρές της εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής λειτουργίας συνδέονται άμεσα με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες που ισχύουν για το μεγαλύτερο τμήμα της κοινωνίας. Ταυτόχρονα, συνδέονται με τον τρόπο και τους όρους που η Πολιτεία και το ΥΠΑΙΘ αντιμετωπίζουν αυτές τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Δηλαδή πώς απαντώνται τα ζητήματα: Η ενίσχυση και η εκτίμηση του ρόλου των εκπαιδευτικών, η εξασφάλιση επαρκών (υλικών, κτηριακών, ηλεκτρονικών) υποδομών, η επαρκής δημόσια χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, η λειτουργία αντισταθμιστικών δομών, η σταθερή εργασία οργανικής σχέσης, η ενσωμάτωση της κριτικής των εκπαιδευτικών στα αναλυτικά προγράμματα σε σχέση με τον όγκο, το περιεχόμενο και τη δυσκολία της «ύλης», η ενίσχυση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, των βιβλιοθηκών και της τέχνης.

Όλα τα παραπάνω παραμένουν άλυτα ζητήματα από την Πολιτεία και το ΥΠΑΙΘ. Ως εκ τούτου, είμαστε υποχρεωμένοι/ες να εστιάσουμε σε αυτά τα ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν και παραμένει επιτακτική η ανάγκη να στρέψουμε τη συζήτηση στα γενικά χαρακτηριστικά και όχι στις ιδιαιτερότητες των σχολείων. Συνεχίζουμε να υλοποιούμε εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές δράσεις με τους μαθητές/τριές μας, και τις προσαρμόζουμε στα ενδιαφέροντα και στις ιδιαιτερότητές τους, χωρίς να προκρίνουμε τον ανταγωνισμό των σχολείων. Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθούν όλα τα προβλήματα που επιφέρει η δημόσια έκθεση αυτών των ιδιαιτεροτήτων όπως η ωραιοποίηση, ο ανταγωνισμός και -κυρίως- η προσαρμογή της εργασίας μας στις ανάγκες της δημόσιας εικόνας (φαίνεσθαι ή image) και όχι στις ανάγκες των μαθητών/τριών μας. Άλλο τόσο ζωντανή παραμένει η ανάγκη να αποφύγουμε τους κινδύνους υπεραπλούστευσης και συσκότισης που επιφέρει η ποσοτική έκφραση των ποιοτικών στοιχείων της σχολικής ζωής.

Τέλος, κρίνουμε ως απόλυτη ανάγκη να αποφύγουμε τους κινδύνους ωραιοποίησης και παραμερισμού της κριτικής σκέψης που θα επέφεραν η σύγκριση, ο ανταγωνισμός και η κατηγοριοποίηση των σχολικών μονάδων. Το νηπιαγωγείο μας, όπως κάθε νηπιαγωγείο, λειτουργεί σε μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από πολύπλοκα κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά χαρακτηριστικά, έχοντας ιδιαιτερότητες, που το διαφοροποιούν ενδεχομένως και από ένα νηπιαγωγείο που βρίσκεται γεωγραφικά πολύ κοντά του. Αυτό αφορά τόσο στους/στις εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές/μαθήτριές και τις οικογένειές τους. Όλοι μαζί συνθέτουν ένα πολυσύνθετο μωσαϊκό πληθυσμών με πολυποίκιλα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και μορφωτικά χαρακτηριστικών, ενώ ανάμεσά τους υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό ευπαθών και ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων. Σε κάποια σημεία οι ιδιαιτερότητες αυτές είναι πιο έντονες. Κρίνουμε, ωστόσο, πως τόσο η επίσημη συζήτηση για αυτές τις ιδιαιτερότητες όσο και οι αποφάσεις για την αξιοποίηση ή την αντιμετώπισή τους είναι προτιμότερο να παραμένουν στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας. Γι' αυτό επιλέγουμε να εστιάσουμε την

προσοχή μας αποκλειστικά στα γενικά χαρακτηριστικά των σχολείων. Η συζήτηση επί των ιδιαιτεροτήτων ελλοχεύει τον κίνδυνο να τεθούν στο προσκήνιο ζητήματα δευτερεύοντα ή τριτεύοντα και μάλιστα παρουσιάζοντάς τα ως πανάκεια ή ζητήματα που επιβάλλονται ως κυρίαρχη άποψη. Κρίνεται επιπρόσθετα ότι η αριθμητική (ποσοτική) αποτύπωση των ιδιαιτεροτήτων σε κάθε σχολική μονάδα, αδικεί τον τεράστιο πλούτο που παράγει η πραγματικότητα της εκπαιδευτικής ζωής. Συνακόλουθα, παράγεται μία μετέωρη ιεράρχηση και κατηγοριοποίηση η οποία αποσπά την αναγκαία δημόσια συζήτηση από τον κεντρικό παιδαγωγικό στόχο, τη μορφωτική στήριξη και προαγωγή του μαθητικού πληθυσμού συνολικά και την ατομική εξέλιξη της κριτικής σκέψης και της κοινωνικοποίησης του κάθε μαθητή/της καθεμιάς μαθήτριας ξεχωριστά. Διευκρινίζουμε, λοιπόν, ότι η ενδεχόμενη αξιοποίηση της όποιας ποσοτικοποίησης στην οποία οφείλουμε να προχωρήσουμε εξαιτίας της υποχρεωτικής ποσοτικής αποτύπωσης στην εφαρμογή αυτή, στερείται επιστημονικής εγκυρότητας και ως εκ τούτου δεν συναινεί σε αυτήν η επιστημονική, παιδαγωγική και επαγγελματική μας κρίση.

B. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία

Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 2-4-2023 <https://www.youtube.com/watch?v=WfjzplqWTSο> και η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά

http://doe.gr/wpcontent/uploads/2023/05/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%AE%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-2_4_2023-.pdf

, παρουσιάστηκαν τα χαρακτηριστικά των αναλυτικών Προγραμμάτων σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές τάσεις και διερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο επιχειρείται αυτές οι τάσεις να εφαρμοστούν στην ελληνική πραγματικότητα. Στις εισηγήσεις αποτέλεσε κοινή διαπίστωση ότι τις τελευταίες δεκαετίες προωθείται μια στροφή των αναλυτικών προγραμμάτων στην καλλιέργεια δεξιοτήτων. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο εισήχθησαν ως «καινοτομία» στο νηπιαγωγείο τα εργαστήρια δεξιοτήτων. Κι ενώ η καλλιέργεια δεξιοτήτων με απώτερο στόχο την εξέλιξη των παιδιών σε ενεργούς πολίτες, ικανούς να καινοτομούν, να συνεργάζονται, να παίρνουν πρωτοβουλίες, να έχουν κριτική και δημιουργική σκέψη, μπορεί να τοποθετηθεί σε ένα σύγχρονο θεωρητικό πλαίσιο, ωστόσο για να επιτευχθεί, πρέπει να ληφθούν υπόψη μια σειρά βασικών σημείων της παιδαγωγικής: Το βάρος πρέπει να δίνεται στην διαδικασία και όχι στο αποτέλεσμα, ο σχεδιασμός της διαδικασίας πρέπει να ξεκινά από τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, να είναι σε αντιστοιχία με το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον τους, να υπάρχει ευελιξία και χρόνος που επιτρέπει την υλοποίηση ανοιχτών, πολυεπίπεδων και διαφοροποιημένων δράσεων. Τα εργαστήρια δεξιοτήτων όμως είναι έτοιμα προγράμματα με συγκεκριμένη δομή, υλικό και βήματα υλοποίησης κι έχουν ελάχιστη σχέση με τα παραπάνω.

Παρόμοιες αντιφάσεις με αυτές των εργαστηρίων δεξιοτήτων φάνηκε να υπάρχουν και στο νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Και στα δύο διαφαίνονται τεχνοκρατικές τάσεις, καθώς εστιάζουν στον δομημένο σχεδιασμό, στην γρήγορη δράση και στην «αποτελεσματικότητα». Πρόκειται στην ουσία για στροφή σε κλειστές διαδικασίες και παρά τις διακηρύξεις, στροφή προς τη γνωσιοκεντρική μάθηση. Δεν τοποθετούν στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας το παιδί, στερούν τον χρόνο που χρειάζεται τα υποκείμενά της για να αλληλεπιδράσουν, να συμμετέχουν ενεργά και να συνδιαμορφώσουν τον σχεδιασμό των δράσεων, ακυρώνουν τα περιθώρια συμπερίληψης και υποβιβάζουν τελικά την ψυχική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού.

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει: λειτουργεί υπό καθεστώς πίεσης για να διδάξει κάποια «ύλη», καλείται κυρίως να εφαρμόσει προαποφασισμένα προγράμματα, χωρίς να έχει πα

πολλά περιθώρια να αφουγκραστεί τα παιδιά για να προσαρμόσει νοηματοδοτημένες σ' αυτά δράσεις και να αποκλίνει από τον αρχικό σχεδιασμό. Επιπλέον, τόσο τα εργαστήρια δεξιοτήτων, όσο και η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας και η όποια τάση για την εισαγωγή ειδικοτήτων στο νηπιαγωγείο, οδηγούν στην κατάτμηση του προγράμματος και στην «σχολαιοποίηση» του νηπιαγωγείου κι αλλοιώνουν τον χαρακτήρα του. Από τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων των ερευνητικών ερωτηματολογίων

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeFgJJTEtI-lyUXf90TU6IDTXyp0EBtXgPjggRuNvmFyoXg/viewform?usp=sf_link ,

προκύπτει ότι το 93,3% των νηπιαγωγών θεωρεί ότι η εισαγωγή επιμέρους διακριτών διδακτικών/γνωστικών αντικειμένων μεταλλάσσει σημαντικά τη φιλοσοφία του προγράμματος προς την κατεύθυνση της «σχολαιοποίησης» του νηπιαγωγείου. Σύμφωνα με τις απόψεις τους, η κατάτμηση του προγράμματος του νηπιαγωγείου με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας και των εργαστηρίων δεξιοτήτων μειώνει συνολικά τον ποιοτικό χρόνο για ολόπλευρη ανάπτυξη (92,4%) και επηρεάζει αρνητικά το παιχνίδι (77%), την υλοποίηση ελεύθερων δραστηριοτήτων (81,7%) και την επεξεργασία θεμάτων που συνάδουν με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες της τάξης (76,7%). Επίσης, ένα σημαντικό ποσοστό νηπιαγωγών (53,2%), θεωρεί ότι η κατάτμηση δυσχεραίνει την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία μεταξύ των παιδιών. Όσον αφορά συγκεκριμένα στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων και τον τρόπο εισαγωγής τους στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, το 91,5% θεωρεί ότι η εκ των προτέρων επιλογή θεμάτων και διάρκειας δεν συνάδει με τη φιλοσοφία του προγράμματος του νηπιαγωγείου, ένα ποσοστό 93% θεωρεί ότι η χρονική στιγμή κατά την οποία γίνεται η επιλογή της θεματολογίας τους (τέλος Σεπτέμβρη) δεν αφήνει περιθώρια ανίχνευσης των αναγκών και των ενδιαφερόντων της τάξης ενώ το 89,7% πιστεύει ότι και ο τρόπος υλοποίησής τους δεν είναι κατάλληλος για την επίτευξη των στόχων τους. Εξάλλου, σύμφωνα με το 97,4% των νηπιαγωγών, το πρόγραμμα του νηπιαγωγείου ως τώρα έδινε τη δυνατότητα ενασχόλησης με αντίστοιχα θέματα Ως προς την ένταξη της αγγλικής γλώσσας, οι νηπιαγωγοί σε ποσοστό 69,3% δεν τη θεωρούν απαραίτητη ενώ ένα 42% θεωρεί ότι και τρόπος που υλοποιείται διαταράσσει τη ροή του προγράμματος.

Σχολική διαρροή - φοίτηση

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 26 Μαρτίου 2023 <https://www.youtube.com/watch?v=dvO5ooXzqA0> διατυπώθηκαν τα εξής:

Η σχολική διαρροή αποτελεί ένα πολυπαραγοντικό και σύνθετο φαινόμενο, το οποίο πρέπει να εξεταστεί ευρύτερα σε ένα πλαίσιο πολλών παραγόντων οι οποίοι αλληλεπιδρούν. Η αναζήτηση ευθυνών στο σχολείο ή στον εκπαιδευτικό για τη «σχολική αποτυχία» αγνοεί τους εξωσχολικούς κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη σχολική επίδοση. Όταν αναφερόμαστε στο ζήτημα της «σχολικής αποτυχίας» οφείλουμε να το συνδέσουμε με: τη δυσκολία ή την αδυναμία επίτευξης των τιθέμενων μαθησιακών στόχων, τις χαμηλές σχολικές επιδόσεις και την αποτυχία σε εξεταστικές διαδικασίες, καθώς και τις κοινωνικές παραμέτρους που τις δημιουργούν, τη δυσκολία ή την αδυναμία ένταξης σε ένα περιβάλλον, στο οποίο η εκπλήρωση προσδοκιών διέπεται από ένα κυρίαρχο πλαίσιο με τυπικές και άτυπες απαιτήσεις. Η σχολική διαρροή αποτελεί την απόληξη μιας σταδιακής πορείας ματαίωσης, απογοήτευσης, αποτυχίας και πολλές φορές λειτουργεί ως μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία. Θεωρούμε ότι το θέμα της σχολικής διαρροής είναι η κορυφή του παγόβουνου της «σχολικής αποτυχίας». Δεν πρέπει να δούμε το φαινόμενο αυτό ως ατομικό πρόβλημα. Η σχολική διαρροή επιβεβαιώνει, νομιμοποιεί, επισφραγίζει την αποτυχία του ίδιου του σχολικού θεσμού. Για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής/αποτυχίας χρειαζόμαστε την ανάπτυξη μιας ρηξικέλευθης εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής, ένα νέο πρόγραμμα ενίσχυσης του ρόλου των εκπαιδευτικών μέσα από ένα παιδαγωγικό όραμα - πρόταγμα με αξιακά, κοινωνικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα.

Η μαθησιακή φτώχεια είναι μία έννοια που δηλώνει ότι κάποιοι άνθρωποι δεν πήραν όλα εκείνα τα αγαθά τα οποία χρειάζονται για να θεωρούνται μορφωμένοι και να μπορούν να φτιάξουν τη ζωή τους. Εξαιτίας του κλεισίματος των σχολείων για μεγάλο χρονικό διάστημα έχουν δημιουργηθεί αρκετά μαθησιακά κενά, ειδικά στις μικρότερες τάξεις του δημοτικού και στο νηπιαγωγείο. Θεωρούμε, επίσης, αναγκαίο να μελετηθεί τόσο η ίδια η ποσότητα ύλης όσο και τι συνιστά αναγκαία γνώση, γραμματισμό στις διάφορες επιστημονικές περιοχές, διαδικασία επιλογής για την επόμενη βαθμίδα εκπαίδευσης. Πρέπει να μελετηθεί η σχέση του μαθητή με τη

γνώση και πως οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που ζει μετατρέπονται σε προδιαθέσεις προς το σχολείο και τη γνώση. Η σχολική διαρροή στο νηπιαγωγείο είναι σχετικά περιορισμένη αλλά όχι ασήμαντη και αφορά συνήθως σε μαθητές/τριες συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων (μετανάστες, πρόσφυγες, παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κ.α.). Το γεγονός ότι στα νηπιαγωγεία δεν υπάρχει μέριμνα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών των ομάδων εντός του σχολείου (π.χ. επαρκή Τμήματα Ένταξης) αλλά και την υποστήριξη των ίδιων και των οικογενειών τους εκτός σχολείου, δυσχεραίνει τη θέση τους και κρατά έναν αριθμό παιδιών εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος ή υπονομεύει την μετέπειτα πορεία τους.

Από τα ερευνητικά ερωτηματολόγια της ΔΟΕ 2022 -2023 <https://forms.gle/HC4ufAtC1YDHMAbr5> , <https://forms.gle/qcEQoYJwYDTHefAT7> προκύπτει ότι:

Στο 55% των σχολείων υπήρχαν κενά κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς (τουλάχιστον δύο ανά σχολείο). Στο 64% των σχολείων προέκυψαν έκτακτα κενά (μεγαλύτερα των δύο εβδομάδων), κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Το 45% των κενών αυτών καλύφθηκαν είτε αργοπορημένα είτε ποτέ. Επίσης, στο 59% των σχολείων (δημοτικών και νηπιαγωγείων) δεν υπάρχουν Τμήματα Ένταξης ενώ και σε αυτά που λειτουργούν, το 50% δηλώνει ότι χρειάζονται επιπλέον οργανικές θέσεις για να καλυφθούν οι ανάγκες των μαθητών. Επιπλέον, στα υπάρχοντα τμήματα, το 14% των οργανικών θέσεων καλύφθηκε κατά το τρέχον σχολικό έτος. Στα νηπιαγωγεία το ποσοστό είναι κατά πολύ μεγαλύτερο. Απαιτείται λοιπόν, η δημιουργία οργανικών θέσεων και η στελέχωση τους με μόνιμο προσωπικό, το οποίο θα αποτελέσει ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τα παιδιά, θα εμβαθύνει στα σχετικά προβλήματα και θα συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη κατάλληλων παιδαγωγικών στρατηγικών αντιμετώπισής τους. Ακόμη, στο επίπεδο των κοινωνικών πολιτικών θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια ώστε οι μαθητές των ευπαθών ομάδων να υποστηρίζονται συστηματικά με εστίαση στις ανάγκες τους και όχι ευκαιριακά μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης.

Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 19.03.2023 <https://www.youtube.com/watch?v=wkLq4N71ogI> και η οποία εκδόθηκε σε ηλεκτρονική έκδοση (<https://shorturl.at/yzLPU>) παρουσιάστηκαν σημαντικές απόψεις και μεταφέρθηκε η διεθνής εμπειρία από συλλογικά, δημοκρατικά και συνεργατικά μοντέλα εκπαίδευσης.

Αναδείχτηκαν σημαντικές πτυχές

συγκεκριμένων εκπαιδευτικών πολιτικών που επηρεάζουν και καθορίζουν τις συνθήκες μάθησης στο σχολείο και κατά συνέπεια τις σχέσεις που διαμορφώνονται σε αυτό, τόσο μεταξύ μαθητών - μαθητριών, όσο και μεταξύ μαθητών - εκπαιδευτικών. Αναδείχθηκαν:

Οι παθογένειες του κυρίαρχου εκπαιδευτικού μοντέλου που για περισσότερα από είκοσι χρόνια προωθεί τον ανταγωνισμό μεταξύ των σχολείων, τα τυποποιημένα αναλυτικά προγράμματα, τις εξετάσεις, την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και την λεγόμενη ελεύθερη επιλογή σχολείου. Το παράδειγμα ενός εναλλακτικού εκπαιδευτικού μοντέλου που δίνει έμφαση στη συνεργασία και όχι τον ανταγωνισμό μεταξύ εκπαιδευτικών και σχολείων, στην παιδαγωγική ελευθερία και στην εμπιστοσύνη προς τους εκπαιδευτικούς και τα σχολεία. Η ευθεία συσχέτιση των αποκλίσεων στις επιδόσεις μαθητών/τριών με την κοινωνική τους προέλευση, τις κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες και τις συνακόλουθες εκπαιδευτικές ανισότητες. Η απουσία αντισταθμιστικών και εξισωτικών πολιτικών υπέρ των μαθητών/τριών που προέρχονται από κοινωνικά στρώματα που μειονεκτούν. Η αποτυχία των εκπαιδευτικών πολιτικών και «μεταρρυθμίσεων», που εφαρμόστηκαν τα τελευταία 23 έτη, να βελτιώσουν τις συνθήκες και τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αναγκαιότητα ανακατεύθυνσης των οικονομικών πόρων προς τον ανθρώπινο παράγοντα και την καθημερινή σχολική πράξη, αντί για τη σημερινή έμφαση στον τεχνολογικό μετασχηματισμό της εκπαίδευσης και την ενίσχυση της εκπαιδευτικής γραφειοκρατίας,. Η ραγδαία υποβάθμιση της επαγγελματικής ευημερίας των εκπαιδευτικών (της θετικής επαγγελματικής τους ταυτότητας) που συσχετίζεται άμεσα με την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και την απουσία συνεργατικής σχολικής κουλτούρας, εκ μέρους της Πολιτείας.

Διεθνείς έρευνες υπογραμμίζουν ότι:

Η εντατικοποίηση της εργασίας των εκπαιδευτικών υποβαθμίζει το επίπεδο συνεργασίας εντός του σχολείου (Stone-Johnson, 2016). Οι πρακτικές αξιολόγησης των σχολείων δημιουργούν ένα περιβάλλον ατομικισμού και

ανταγωνισμού, το οποίο υπονομεύει τις παιδαγωγικές σχέσεις. Ενώ οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να συνεργαστούν με τους μαθητές/μαθήτριες, για να αναπτυχθούν, γνωσιακά, συναισθηματικά και κοινωνικά, κάτι που απαιτεί την αντιμετώπισή τους ως πολύπλευρων προσωπικοτήτων, το κυρίαρχο συστημικό πλαίσιο τους υποχρεώνει να δίνουν προτεραιότητα σε ένα στενό φάσμα μετρήσιμων αποτελεσμάτων και βαθμολογιών των μαθητών (Acton & Glasgow, 2015). Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 14.05.2023

<https://youtube.com/live/FjiPIQnsQF8?feature=share> και η οποία υπάρχει σε ηλεκτρονική έκδοση (<http://doe.gr/wp-content/uploads/2023/05/14.5.2023.pdf>) αναδείχτηκε ότι η ανάπτυξη, η καλλιέργεια και η ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ των μαθητών τριων διαμορφώνουν υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον, δημιουργούν εσωτερικά κίνητρα, συνδέονται με υψηλά μαθησιακά και γνωστικά οφέλη και ασκούν ισχυρές και διαρκείς επιδράσεις στη ζωή των μαθητών/τριων. Τόσο οι διαπροσωπικές σχέσεις όσο και η μάθηση, ενισχύονται ουσιαστικά μέσα από την ομαδοκεντρική διδασκαλία όταν αυτή υλοποιείται σε μία συνεργατική δημοκρατική δομή τάξης, ενός συνεργατικού δημοκρατικού σχολείου. Από την ανάλυση των δεδομένων των ερευνητικών ερωτηματολογίων για το νηπιαγωγείο

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSchzkbrUF7HdhLTuy9yzM55z5rN96bmRLOpys1nXUMWf6DI8g/viewform?usp=sharing>

, προκύπτουν τα εξής: Οι νηπιαγωγοί θεωρούν ότι οι ομαδοσυνεργατικές μορφές μάθησης/διδασκαλίας, παρόλο που απαιτούν περισσότερο χρόνο, μπορούν να είναι πολύ αποτελεσματικές στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων (95%), την πρόκληση του ενδιαφέροντος των παιδιών (92,4%), την επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων της καθημερινότητας (92,3%), τη συμμετοχή μαθητών που εκφράζονται λιγότερο συχνά (87,4%) καθώς και την έκφραση και διαχείριση συναισθημάτων (89,7%). Ακόμα και για την κατανόηση εννοιών (88,3%) και την επίτευξη γνωστικών στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος (87,8%), οι νηπιαγωγοί θεωρούν τις ομαδοσυνεργατικές μορφές πολύ βοηθητικές, παρόλο που ένα ποσοστό περίπου 56% δεν αποκλείει και τη χρήση πιο «παραδοσιακών μορφών» σε αυτόν τον τομέα.

Οι νηπιαγωγοί χρησιμοποιούν καθημερινά διάφορες διδακτικές μεθόδους και πρακτικές οι οποίες περιλαμβάνουν τη συνεργασία των παιδιών σε μικρές ή μεγάλες ομάδες, όπως είναι το παιχνίδι στις γωνιές δραστηριοτήτων (96%), η εργασία σε μικρές ομάδες (91,5%), η ομαδική συζήτηση για την επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων της καθημερινότητας (98,5%) και το συμβούλιο της τάξης (77%).

Ωστόσο μια σειρά από παράγοντες, φαίνεται να δυσχεραίνουν την εφαρμογή τους, όπως είναι το πλήθος των μαθητών/τριών της τάξης (93,4%), οι διαφορετικές ανάγκες των παιδιών (85,3%), η ανεπάρκεια χώρου (82,4%), η έλλειψη σχετικής επιμόρφωσης (75%), οι καθημερινές εναλλαγές εκπαιδευτικών (74,5%) και οι υψηλές απαιτήσεις για το δημοτικό (71,5%),

Οι ομαδοσυνεργατικές μορφές, επιπλέον, υπονομεύονται από το ανταγωνιστικό πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος (69,1%), τη διοικητική πίεση και τις αυξημένες αρμοδιότητες των εκπαιδευτικών (88,1%), καθώς και από τους μαθησιακούς στόχους και τα νέα αντικείμενα που έχουν εισαχθεί (88,1%).

Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών και εκπαιδευτικών

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 14.05.2023 <https://youtube.com/live/FjiPIQnsQF8?feature=share>, η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά <http://doe.gr/wpcontent/uploads/2023/05/14.5.2023.pdf>, παρουσιάστηκαν σημαντικές απόψεις και ευρήματα έρευνας για τις σχέσεις που διαμορφώνονται στο σχολείο μεταξύ μαθητών - μαθητριών και μαθητών/τριών - εκπαιδευτικών. Αναδείχθηκε η σημασία της συνεργατικής διδασκαλίας για ένα δημοκρατικό σχολείο.

Συγκεκριμένα:

Η ανάπτυξη, η καλλιέργεια και η ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ των μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών αποτελούν σημαντικές διαστάσεις του παιδαγωγικού κλίματος της τάξης. Έρευνες έχουν καταδείξει πως οι θετικές διαπροσωπικές σχέσεις διαμορφώνουν υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον, δημιουργούν εσωτερικά κίνητρα, συνδέονται με υψηλά μαθησιακά και γνωστικά οφέλη και ασκούν ισχυρές και διαρκείς επιδράσεις στη ζωή των μαθητών/τριών. Οι διαπροσωπικές σχέσεις και η μάθηση ενισχύονται ουσιαστικά μέσα από την ομαδοκεντρική διδασκαλία όταν αυτή υλοποιείται σε μία συνεργατική δημοκρατική δομή τάξης, ενός συνεργατικού δημοκρατικού σχολείου.

Η εκπαίδευση πρέπει να είναι επικεντρωμένη:

1. Στη διαμόρφωση του ανθρώπου-πολίτη ώστε να γίνει κριτικός παρατηρητής του περιβάλλοντος και της κοινωνίας.
2. Σε ένα σχολείο που προωθεί, οργανώνεται και λειτουργεί με βάση τις αρχές της συνεργασίας και της δημοκρατίας.
3. Στο ίδιο το παιδί (επιθυμίες, ανάγκες, συναισθήματα, ιστορία του) μέσω βιωματικής μάθησης και όχι μόνο στη νοησιαρχία.
4. Στην αποδοχή κανόνων και αξιών ως εργαλεία προστασίας της συλλογικότητας και όχι ως εργαλεία πειθαρχίας.

Τα παραπάνω επιδίδουν την πολιτική διάσταση της εκπαίδευσης (πολιτειότητα). Το Συνεργατικό Δημοκρατικό Σχολείο, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα συνεργατικής μάθησης και διδασκαλίας που συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη θετικών διαπροσωπικών σχέσεων. Καθώς έχει ως στόχο όχι μόνο την προώθηση και ισχυροποίηση των αρχών της συνεργασίας και της δημοκρατίας αλλά και την οργάνωση και λειτουργία του στη βάση αυτών των αρχών, δημιουργεί στους/στις μαθητές/τριες ένα ισχυρό παιδαγωγικό βίωμα εναλλακτικής, συνεργατικής δημοκρατικής εκπαίδευσης. Μέσα από τη χρήση συνεργατικών παιδαγωγικών τεχνικών και αναστοχαστικών δράσεων, αναδεικνύονται οι κανόνες ως εργαλεία προστασίας της συλλογικότητας, θεματοποιούνται οι αξίες της συνεργασίας, της αλληλεγγύης, του σεβασμού και της ισότητας ως θεμελιώδεις αξίες της κοινωνίας και γενικεύονται οι δημοκρατικές έννοιες, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθούν και σε διαφορετικό πλαίσιο. Όπως επισημαίνεται στην έρευνα <https://forms.gle/WVmLgSwKgpNmniNVA>, οι υηπαγωγοί θεωρούν ότι η σχέση με τους μαθητές/τριες τους δημιουργεί εσωτερικά κίνητρα για μάθηση (96,6%) και επηρεάζει τις σχέσεις μεταξύ των παιδιών στην τάξη (92,4%). Ωστόσο, σε ποσοστό 81,4% εκτιμούν ότι η παιδαγωγική σχέση δυσχεραίνεται όλο και περισσότερο το τελευταίο διάστημα εξαιτίας διαφόρων παραγόντων όπως η πίεση του χρόνου λόγω των μαθησιακών στόχων (87%), το πλήθος των παιδιών στην τάξη (85%), οι καθημερινές απαιτήσεις του διοικητικού έργου (84%), οι ελλείψεις σε ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς (79%) και τα διάφορα προβλήματα των μαθητών και των οικογενειών (71.5%). Σε αυτό το πλαίσιο, το 68% θεωρεί ότι ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας, τα εργαστήρια δεξιοτήτων (75%) και οι καθημερινές εναλλαγές εκπαιδευτικών (Αγγλικών-ολοήμερου) δεν στηρίζουν τη συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (94%), επίσης, θεωρεί ότι το ΥΠΑΙΘ δεν υποστηρίζει τις σχέσεις εκπαιδευτικών-μαθητών, οι επιμορφώσεις που προσφέρει δεν είναι επαρκείς (62%) ενώ η ατομική αξιολόγηση θα δυσχεράνει περαιτέρω τις σχέσεις τους (95%). Όσον αφορά στις απόψεις των εκπαιδευτικών για τους παράγοντες που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις σχέσεις με τους μαθητές τους, η πλειοψηφία θεωρεί ότι η ανάγνωση βιβλίων στην τάξη, οι καλλιτεχνικές και οι δραστηριότητες αυτοέκφρασης, οι εκπαιδευτικές εκδρομές και οι επισκέψεις, η διαμόρφωση κανόνων και η υλοποίηση προγραμμάτων από κοινού με τα παιδιά, η ύπαρξη υποστηρικτικών θεσμών, η συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς, ο χρόνος για συζήτηση με τους μαθητές στην τάξη και με τους γονείς, θεωρούνται σημαντικοί. Η έρευνα επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι συνθήκες λειτουργίας των σχολείων, οι αυξημένες απαιτήσεις του προγράμματος και η έλλειψη υποστηρικτικών θεσμών σε συνδυασμό με την τάση του εκπαιδευτικού μηχανισμού να χρεώνει στους μαθητές/τριες (μέσω της αξιολόγησης) δικές του αποτυχίες και αδυναμίες υπονομεύουν τις σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί βιώνουν μία γενικευμένη αίσθηση υποτίμησης της δουλειάς και του έργου τους από την Πολιτεία, η οποία εκδηλώνεται στον μισθό, στην κατάργηση της επιμόρφωσης με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα, στην εκφοβιστική νομοθεσία για την αξιολόγηση αλλά και στον περιορισμό της επαγγελματικής και επιστημονικής τους αυτονομία. Όπως επισημαίνεται σε διεθνή μεταέρευνα (Acton & Glasgow, 2015) σε συνθήκες ανταγωνισμού, ατομικισμού, μανατζερισμού οι κοινωνικές σχέσεις υποτάσσονται σε μια τεχνικοποίηση, υπονομεύεται η συνεργατική φύση της εργασίας στο σχολείο, μειώνεται ο σεβασμός, δίνεται προτεραιότητα σε μετρήσιμα αποτελέσματα, υπονομεύεται η ποιότητα της διδασκαλίας, η ποιότητα των σχέσεων και περιορίζεται η ανάπτυξη δημιουργικού παιδαγωγικού έργου.

Σχέσεις σχολείου - οικογένειας

(Αξιολόγηση: 4)

Η συνεργασία του σχολείου με τους γονείς διευκολύνεται από τη σταθερή παρουσία εκπαιδευτικών σε ένα

σχολείο, έτσι ώστε η σχέση εκπαιδευτικών- γονέων να μην ξεκινάει κάθε χρόνο από το μηδέν. Οι ελαστικές σχέσεις εργασίας των εκπαιδευτικών και η χρόνια αδιοριστία, συνεπάγονται υπερβολική κινητικότητα από σχολική μονάδα σε σχολική μονάδα και επηρεάζουν αρνητικά (αλλού λιγότερο κι αλλού περισσότερο) τη θεμελίωση, διατήρηση και ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων με τους γονείς. Από την άλλη πλευρά, όταν υπάρχει οικονομική και επαγγελματική ασφάλεια στην οικογένεια, δίνεται η δυνατότητα στους γονείς να ασχοληθούν σε βάθος και σταθερά με τη σχολική πορεία των παιδιών τους, γεγονός που διευκολύνει τη συνεργασία τους με το σχολείο, είτε ατομικά είτε μέσα από την ενίσχυση των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων. Στη χώρα μας όμως οι σχέσεις σχολείου οικογένειας δυσχεραίνονται καθοριστικά από την κοινωνική και οικονομική περιθωριοποίηση μεγάλου αριθμού γονέων μέσα από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, τη ρευστοποίηση - εντατικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, την απορρύθμιση των ωραρίων των εργαζομένων, την εκτεταμένη φτώχεια, την αύξηση των προβλημάτων ψυχικής υγείας, την ανεπάρκεια των μηχανισμών κοινωνικής πρόνοιας και την αφυδάτωση των δημοκρατικών μηχανισμών.

Σύμφωνα με την έρευνα <https://forms.gle/WVmLgSwKgpNmniNVA>, το 71,5% των νηπιαγωγών δηλώνουν ότι οι οικογένειες των μαθητών/τριών τους βιώνουν κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. Για τους γονείς αυτούς υπάρχουν πολύ πιο πιεστικές καθημερινές προτεραιότητες από τη συνεργασία με το σχολείο.

Μάλιστα, το 68,8% των εκπαιδευτικών επισημαίνει ότι οι οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες των οικογενειών δημιουργούν όρους αρνητικών παρεμβάσεων στις σχέσεις σχολείου - οικογένειας. Ταυτόχρονα το 76% των εκπαιδευτικών δηλώνει τη σταθερή πεποίθηση ότι η ανάπτυξη των σχέσεων με τις οικογένειες των μαθητών/τριών, γίνεται μοχλός για την ανάπτυξη των σχέσεων μέσα στη σχολική τάξη.

Τέλος, οι γονείς μαθητών/τριών με χαμηλές επιδόσεις αποδέχονται συνήθως μοιρολατρικά την πραγματικότητα αυτή, αποφεύγοντας την αναμέτρηση μαζί της. Η δημιουργία και η δημόσια χρηματοδότηση μόνιμων αντισταθμιστικών δομών θα βελτίωνε σημαντικά τη δυνατότητα του σχολείου να συνεργαστεί μαζί τους.

Θετικά σημεία

1. Ενιαίοι και καθολικοί μορφωτικοί και παιδαγωγικοί στόχοι για όλα τα παιδιά.
2. Διατήρηση του χαρακτήρα του νηπιαγωγείου, ολιστική προσέγγιση της γνώσης, έμφαση στο πώς μαθαίνουμε.
3. Διδακτικό υλικό που παράγεται από τους εκπαιδευτικούς της πράξης.
4. Καθημερινή από τους εκπαιδευτικούς ανατροφοδότηση των μαθητών/τριών και των γονέων για την πρόοδο και τις δυσκολίες των ίδιων των μαθητών/τριών.
5. Οι συνεχείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών να υπάρχει γόνιμη επικοινωνία με τους γονείς, παρά τις καθημερινές δυσκολίες.
6. Οι καθημερινές προσπάθειες διαμόρφωσης αντισταθμιστικών και μορφωτικά επωφελών παιδαγωγικών πρακτικών. Είναι χαρακτηριστικό από την έρευνα της ΔΟΕ ότι παρά τις συνεχώς αυξανόμενες αντιξοότητες (ελλείψεις, κενά πανδημία, μαθησιακές απαιτήσεις, αύξηση μαθητών ανά τμήμα) το εκπαιδευτικό σώμα υλοποιεί σε μεγάλο βαθμό συνεργατικές μορφές μάθησης και διδασκαλίας. Το γεγονός αυτό βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με την εικόνα απαξίωσης των εκπαιδευτικών και του έργου τους που προβάλλεται προς την κοινωνία.
7. Η ανάδειξη, μέσω των δράσεων των εκπαιδευτικών, των κοινωνικών παραμέτρων και διαστάσεων της εκπαίδευσης.

Σημεία προς βελτίωση

1. Μείωση του αριθμού των παιδιών στην τάξη (15 μαθητές ανά τμήμα).
2. Συστηματική και μακροχρόνια παρέμβαση για τον δραστικό περιορισμό μορφών που υπονομεύουν τον δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα της εκπαίδευσης.
3. Σταθερή-μόνιμη και όχι ευκαιριακή στελέχωση όλων των θέσεων αντισταθμιστικών δομών, όπως της παράλληλης στήριξης, τμημάτων ένταξης. Δημιουργία οργανικών θέσεων.
5. Εξέταση του περιεχομένου των διδακτικών πρακτικών ως προς τη μορφωτική τους ωφέλεια, την αντισταθμιστική τους δυναμική και τη δυνατότητά τους ως προς την άμβλυση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων.
6. Περιορισμός της μετακίνησης των αναπληρωτών εκπαιδευτικών σε διαφορετικές κάθε σχολικό έτος περιοχές της χώρας για να εργαστούν. Διορισμός- Μονιμοποίηση των αναπληρωτών.

7. Αντιμετώπιση της ανεργίας, της φτώχειας και της περιθωριοποίησης μεγάλων τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας, ώστε όλοι οι γονείς να μπορούν να παρακολουθούν και να υποστηρίζουν την πρόοδο των παιδιών τους.

8. Εκσυγχρονισμός των υποδομών (υλικών, κτιριακών, πολιτισμικών, ηλεκτρονικών) όλων των νηπιαγωγείων.

Διοικητική λειτουργία

Ηγεσία - Οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 26.05.2023 <https://youtube.com/live/8PDIdqxMIZ8?feature=share> και τα πρακτικά της οποίας εκδόθηκαν

ηλεκτρονικά http://doe.gr/wp-content/uploads/2023/06/DOE-26_5.pdf, διατυπώθηκαν τα παρακάτω:

Ο σχολικός χώρος έχει ιδιαίτερη παιδαγωγική σημασία γιατί επηρεάζει καθοριστικά τη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης και συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών/τριών (βιολογική, συναισθηματική, γνωστική). Στην Ελλάδα η ανέγερση κτηρίων γίνεται έχοντας τα ίδια χαρακτηριστικά για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, εξυπηρετώντας το ίδιο μοντέλο διδασκαλίας, από το 1895. Τα σύγχρονα πρότυπα για την ανέγερση σχολικών κτηρίων πρέπει να εξελίσσονται διαρκώς, με βάση τις ανάγκες των παιδιών, τις τεχνολογικές εξελίξεις και την καλυτέρευση της Δημόσιας Δωρεάν Εκπαίδευσης. Η ανάγκη ανέγερσης νέων σύγχρονων διδακτηρίων, ώστε να υπάρξει ποσοτική και ποιοτική επάρκεια σχολικών χώρων για τον μαθητικό πληθυσμό που θα ικανοποιούν τη σύγχρονη παιδαγωγική προσέγγιση.

Ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων διδακτηρίων από παιδαγωγική και αρχιτεκτονική άποψη ώστε να δημιουργηθούν χώροι πλούσιοι σε ερεθίσματα που να ανταποκρίνονται στη μάθηση, την ηλικία και την ανάπτυξη του παιδιού, με τη μέθοδο του Παιδαγωγικού Σχεδιασμού.

Η ανάγκη διαμόρφωσης ενός προγράμματος σχολικής στέγης, άμεσης προτεραιότητας, με την επαναλειτουργία του ΟΣΚ ως αποκλειστικού δημόσιου φορέα, που θα έχει όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων (σχεδιασμό - υλοποίηση - ανέγερση - εξοπλισμό), χωρίς υποθήκευση δημόσιου χώρου σε ιδιώτες ή εταιρείες.

Η άμεση πολεοδομική και νομική προτεραιότητα σε ό,τι αφορά στη σχολική στέγη.

Η πραγματικότητα αυτή επιτάσσει την ανάδειξη του προβλήματος των σχολικών χώρων και των κτηριακών υποδομών, την ανάδειξη ευθυνών και συνεπειών.

Η χρόνια ελλειψής κρατική χρηματοδότηση, η ανυπαρξία μακροχρόνιου σχεδιασμού σχολικής στέγης, οι εκπαιδευτικές πολιτικές και προτεραιότητες, η εγκατάλειψη, το κλείσιμο του Ο.Σ.Κ και η μη καταβολή, από την Πολιτεία, των αναγκαίων οικονομικών πόρων, έχουν οδηγήσει σε ελάχιστες κατασκευές νέων σχολικών κτηρίων και σε ακόμα λιγότερες παρεμβάσεις για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των αιθουσών διδασκαλίας από αρχιτεκτονική και παιδαγωγική σκοπιά.

Οι σύγχρονες αίθουσες διδασκαλίας πρέπει να διακρίνονται από τον παιδαγωγικά αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του σχολικού χώρου που συσχετίζει τις γνωστικές-παιδαγωγικές-ψυχοκοινωνικές απαιτήσεις με τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας και προβλέπουν.

Τον τρόπο συνύπαρξης και συνεργασίας των μαθητών σε μικρές ή μεγάλες ομάδες.

Τη δυνατότητα αισθητικής έκφρασης των παιδιών.

Τη δυνατότητα παρέμβασης του παιδιού στο χώρο (χωρίς να ενοχλεί τον άλλον ή το μάθημα).

Την ευελιξία και μεταβλητότητα του χώρου, ανάλογα με τις ανάγκες των διαφόρων μαθημάτων.

Την επικοινωνία κατά πρόσωπο.

Τη δυνατότητα του παιδιού να διαμορφώνει τόπους.

Την ελεύθερη σχέση του σώματος με το χώρο.

Όσον αφορά ειδικά στα Νηπιαγωγεία, εδώ και πολλές δεκαετίες, στεγάζονται σε κτήρια που συχνά δεν

εξυπηρετούν καμία από τις παρακάτω αναγκαιότητες. Πέντε χρόνια από τη θεσμοθέτηση της δίχρονης υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης, μεγάλος αριθμός νηπιαγωγείων στεγάζεται ακόμα σε ακατάλληλα κτίρια (προκάτ κατασκευές ελαφρού τύπου, ενοικιαζόμενους χώρους, καταστήματα, χώροι χωρίς αυλή κ.ά.) τα οποία οφείλουν να αντικατασταθούν άμεσα από μόνιμες και κατάλληλες κτιριακές υποδομές που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες των παιδιών :

1. Ασφάλεια και προσβασιμότητα: Τα παιδιά πρέπει να αισθάνονται ασφαλή στο σχολικό περιβάλλον, με κατάλληλα μέτρα ασφαλείας και επίβλεψη αλλά και προσβασιμότητα (για τα παιδιά με κινητικές αναπηρίες)
2. Υγιεινή και ευεξία: Οι εγκαταστάσεις πρέπει να παρέχουν καθαρό νερό, υγιεινά τουαλέτες και κατάλληλους χώρους για την υγεία και την ευεξία των παιδιών.
3. Κοινωνικές ανάγκες: Τα σχολικά κτήρια πρέπει να διαθέτουν χώρους συνάντησης, όπως αίθουσες πολλαπλών χρήσεων και παιδικές χαρές, που προάγουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων κοινωνικής συνεργασίας.
4. Μάθηση και δημιουργικότητα: Τα σχολικά κτήρια πρέπει να διαθέτουν ευέλικτους και εμπνευσμένους χώρους μάθησης, που προάγουν τη δημιουργικότητα και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των παιδιών.

Σχολείο και κοινότητα

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 19.02.2023 <https://youtube.com/live/1fC-ymxW-zs> και η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά http://doe.gr/wp-content/uploads/2023/05/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%AE%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-19_2_2023.pdf,

αναδείχθηκαν οι πρακτικές διαχείρισης της χρηματοδότησης για τα λειτουργικά έξοδα και τα έργα συντήρησης των σχολικών υποδομών από τους Δήμους, καθώς και ο ρόλος των Σχολικών Επιτροπών. Επίσης αναδείχθηκαν τα προβλήματα που σχετίζονται με τις αιτίες και τις συνέπειες της υποχρηματοδότησης των σχολείων καθώς και πλευρές της έμμεσης και άμεσης ιδιωτικοποίησης του δημόσιου σχολείου. Όλοι οι φορείς (γονείς, δήμοι, εκπαιδευτικοί) τονίζουν την ανάγκη γενναίας αύξησης της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων, κατασκευής σύγχρονων, παιδαγωγικά κατάλληλων και ασφαλών σχολικών κτηρίων με αποφυγή των ιδιωτικών διαμεσολαβήσεων. Επιτακτική είναι η άμεση και διαφανής κατανομή καθώς και η απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα. Επισημαίνεται η ανάγκη κρατικής χορήγησης όλων των παγίων δαπανών (ενέργεια, θέρμανση, επικοινωνία, ύδρευση, καθαριότητα) με παράλληλη κατάργηση του ΦΠΑ για τις σχολικές μονάδες. Πιο συγκεκριμένα, επισημάνθηκε:

Η χρηματοδότηση των σχολείων έχει μειωθεί κατά 32% την τελευταία 15ετία. Συγκεκριμένα οι δαπάνες για την παιδεία έχουν μειωθεί κατά 1,8 δις ευρώ στα τελευταία 11 χρόνια, και την ίδια στιγμή οι γονείς δίνουν από την τσέπη τους περίπου 1,2 δις ευρώ τον χρόνο στην ιδιωτική εκπαίδευση.

Η χρηματοδότηση πρέπει να γίνεται με βάση τις πραγματικές ανάγκες των Σχολείων. Οι λειτουργικές ανάγκες των σχολείων είναι πολύ περισσότερες απ' ό,τι παλαιότερα. Το ίδιο ισχύει για τις παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκαν:

η συντήρηση και οι μονώσεις, η πυροπροστασία, η καθαριότητα, η διαμόρφωση και η ασφάλεια των εσωτερικών και αύλειων χώρων, η ανέγερση νέων κτηρίων Δημοτικών και Νηπιαγωγείων, οι απαλλοτριώσεις οικοπέδων, η διενέργεια τεχνικών μελετών, η παροχή δεκατιανού και γεύματος σε όλα τα παιδιά, τα οποία πρέπει να φοιτούν σε ένα σχολείο που το χαίρουνται, τα εμπνέει, τα κάνει να αισθάνονται οικεία και ευχάριστα, βελτιώνοντας την εκπαιδευτική διαδικασία.

Σήμερα, το 30% των σχολικών κτηρίων είναι πάνω από 50 χρόνων.

Τα κρατικά κονδύλια για τη σχολική στέγη έχουν περικοπεί κατά 70%.

Βιβλιοθήκη έχει το 12% των δημοτικών και πολύ μικρότερο ποσοστό στα Νηπιαγωγεία.

Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων έχει το 27% των σχολείων.

Αίθουσες φυσικών επιστημών έχει το 5% των δημοτικών, ενώ γυμναστήρια έχει περίπου το 6%.

Οι μισοί περίπου μαθητές/τριες φοιτούν σε τμήματα πάνω άνω των 21 μαθητών/τριών.

Το 32% των εκπαιδευτικών μετακινείται από 2 έως σε 5 σχολεία.

Οι όροι υγιεινής και ασφάλειας στο σχολείο για τους μαθητές και για τους εκπαιδευτικούς δεν εξασφαλίζεται και δεν εξασφαλίζεται για πάνω από το 85% των σχολικών κτιρίων.

Υπάρχει ανάγκη άμεσου προγράμματος σχολικής στέγης και ανέγερσης νέων κτηρίων.

Η χρόνια υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης οδηγεί σε δυσχερή κατάσταση το δημόσιο σχολείο με σοβαρές συνέπειες στη μόρφωση των παιδιών. Η υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης είναι στοχευμένη πολιτική πρακτική. Η υποχρηματοδότηση των σχολείων θα οδηγήσει στην ολοένα και περισσότερο εξάρτηση από εξωσχολικούς παράγοντες, όπως είναι οι ιδιωτικοί πόροι, οι χορηγοί. Η εξάρτηση αυτή θα οδηγήσει σε εμπορευματοποίηση, κατηγοριοποίηση και λειτουργία των σχολείων με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, καταλύοντας το δημόσιο χαρακτήρα τους. Πόσο μάλλον όταν προωθείται η σύνδεση της χρηματοδότησης των σχολείων με την αξιολόγησή τους.

Οι εκπαιδευτικοί καταβάλλουν τεράστιες προσπάθειες για να καλύψουν τις αυξημένες λειτουργικές ανάγκες μέσα σε ένα τοπίο ελλείψεων σε αναγκαίο παιδαγωγικό υλικό, παρωχημένου ηλεκτρονικού εξοπλισμού, αυξημένων αναγκών, ελλιπούς συντήρησης και σε πολλές περιπτώσεις ακατάλληλων ή απαρχαιωμένων υποδομών. Οι εκπαιδευτικοί σε πολλές περιπτώσεις διδάσκουν με δικά τους μέσα διδασκαλίας. Χαρακτηριστικό είναι το δεδομένο που εξήχθη από την έρευνα για την Ειδική Αγωγή ότι πάνω από το 91% των εκπαιδευτικών χρησιμοποιεί προσωπικό εξοπλισμό και μέσα στη διδασκαλία του.

Τέλος τονίστηκε η ανάγκη συνεργασίας των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των συλλόγων γονέων με τους εκπαιδευτικούς της πράξης και τους Συλλόγους Διδασκόντων, σε σταθερή και συστηματική βάση στην κατεύθυνση επίλυσης των κοινών προβλημάτων και υπεράσπισης του δημόσιου σχολείου, θέτοντας σε προτεραιότητα τις μορφωτικές ανάγκες των παιδιών, με την κοινή βεβαιότητα ότι χωρίς δημόσιο σχολείο η κοινωνία δεν μπορεί να γίνει καλύτερη.

Θετικά σημεία

1. Η συνεχής προσπάθεια των εκπαιδευτικών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ρόλου τους και στα καθήκοντά τους παρά τα εμπόδια που θέτουν οι εκπαιδευτικές πολιτικές του ΥΠΑΙΘ.
2. Το βαθύ αίσθημα παιδαγωγικής ευθύνης των εκπαιδευτικών που τους παρωθεί, παρά τις εμφανείς ανεπάρκειες των σχολικών δομών, να μην εγκαταλείπουν την προσπάθεια να διαχειριστούν τις κρίσεις που αναφέρονται στο εσωτερικό του σχολείου.
3. Ο διαρκής αγώνας των εκπαιδευτικών να εξασφαλίσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις επιβίωσης των σχολείων παρά τη χρόνια υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων.
4. Ο μεγάλος βαθμός συναντίληψης των εκπαιδευτικών για τα ζητήματα των σχολικών χώρων και υποδομών, για τα ζητήματα της χρηματοδότησης των σχολείων.

Σημεία προς βελτίωση

1. Η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων και η αποφυγή των ιδιωτικών

διαμεσολαβήσεων.

2. Η άμεση και διαφανής κατανομή και απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα.
3. Η σταθερή ενημέρωση των σχολείων για την κατανομή της χρηματοδότησης και τον απολογισμό κάθε έτους.
4. Η κρατική χορήγηση όλων των παγίων δαπανών σε όλα τα σχολεία.
5. Η εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για τις λειτουργικές ανάγκες των σχολείων.
6. Ο διορισμός σταθερού και μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού ώστε να μην μεταβάλλεται κάθε χρόνο η σύνθεση του συλλόγου διδασκόντων.
7. Η δημιουργία σταθερών δομών υποστήριξης που γεφυρώνουν την απόσταση ανάμεσα στο σχολείο και τις οικογένειες των μαθητών/τριών και διευκολύνουν τη διαχείριση των κρίσεων που εκδηλώνονται στο εσωτερικό της σχολικής μονάδας.
8. Η έγκαιρη και πλήρης κάλυψη των κενών σε εκπαιδευτικό προσωπικό, ώστε να μην υπολειπονται οι εκπαιδευτικές δομές.
9. Να σταματήσει η εμπλοκή εξωτερικών παραγόντων στην εσωτερική ζωή των σχολείων, να περιορίζεται αποκλειστικά στη θεσμική τους παρέμβαση και όχι σε κάθε άξονα λειτουργίας της σχολικής μονάδας ώστε να μην την ετεροκαθορίζουν.
10. Να σταματήσει ο διαχωρισμός των σχολείων στη βάση ποσοτικών διακρίσεων που οδηγούν στην κατηγοριοποίησή τους και τη δημιουργία επιλέξιμων/ανταγωνιστικών προφίλ για κάθε σχολική μονάδα.
11. Η δημιουργία οργανικών θέσεων για όλες τις υπάρχουσες ειδικότητες εκπαιδευτικών, ώστε να μειωθεί η περιπλάνησή τους από σχολείο σε σχολείο.
12. Η πρόσληψη διοικητικού προσωπικού για τη γραμματειακή υποστήριξη των σχολικών μονάδων.
13. Οργανικές θέσεις για το ολοήμερο.
14. Η απαλλαγή των εκπαιδευτικών από εξωδιδασκτικά καθήκοντα που δυσχεραίνουν το έργο τους και μειώνουν τον διαθέσιμο χρόνο που αφιερώνουν στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών τους.
15. Η αύξηση των μισθολογικών απολαβών των εκπαιδευτικών.

Πρέπει να βελτιωθούν όλοι οι δείκτες στα παρακάτω δεδομένα:

Στο 59% των σχολείων δεν υπάρχουν Τμήματα Ένταξης. Αλλά και σε αυτά που λειτουργούν Τμήματα Ένταξης, το 50% των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι χρειάζονται επιπλέον οργανικές θέσεις για να καλυφθούν οι ανάγκες των μαθητών. Επιπλέον, στα υπάρχοντα ΤΕ το 14% των οργανικών θέσεων δεν έχει καλυφθεί κατά το τρέχον σχολικό έτος. Στα νηπιαγωγεία η κατάσταση είναι πολύ χειρότερη.

Απαιτείται λοιπόν, η δημιουργία και στελέχωση οργανικών θέσεων για τα τμήματα αυτά. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί που θα στελεχώσουν τις σχετικές θέσεις θα αποτελέσουν ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τα παιδιά αυτά, θα εμβαθύνουν στα σχετικά προβλήματα και θα συμβάλλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη κατάλληλων παιδαγωγικών στρατηγικών αντιμετώπισής τους. Ακόμη, στο επίπεδο των κοινωνικών πολιτικών θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια ώστε οι μαθητές των ευπαθών ομάδων να υποστηρίζονται συστηματικά με εστίαση στις ανάγκες τους και όχι ευκαιριακά μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης.

Στο 55% των σχολείων υπήρχαν κενά κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς (τουλάχιστον δύο κενά ανά σχολείο). Στο 64% των σχολείων προέκυψαν έκτακτα κενά (μεγαλύτερα των δύο εβδομάδων), κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Το 45% των κενών αυτών καλύφθηκαν είτε αργοπορημένα είτε ποτέ. Το γεγονός αυτό μεγέθυνε το φαινόμενο της απλήρωτης διδακτικής εργασίας.

Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 5 Μαΐου 2023 <https://youtube.com/live/kbWQyS4Refc>, παρουσιάστηκαν τα ευρήματα της έρευνας όπου καταγράφονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την

επιμόρφωση, βάσει του ερωτηματολογίου

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdh4X4vzRLp5fqZQh5OPZCZRtbKSP2O4vhH0EQHndcuvQHnQ/viewform?usp=>

που καταρτίστηκε και των απαντήσεων που απέστειλαν με μαζική συμμετοχή, οι εκπαιδευτικοί. Στην εκδήλωση, (ηλεκτρονική έκδοση http://doe.gr/wpcontent/uploads/2023/06/DOE-5_5.pdf) επισημάνθηκαν και διατυπώθηκαν σημαντικές απόψεις: Η πλειοψηφία των νηπιαγωγών έχει παρακολουθήσει περισσότερες επιμορφώσεις απ' αυτές που θεωρούνται υποχρεωτικές, σημαντικό μέρος των οποίων πραγματοποιήθηκε με δική τους οικονομική επιβάρυνση, γεγονός που καταδεικνύει ότι επιδιώκουν να αποκτήσουν γνώσεις και πέραν αυτών που η Υπηρεσία θεωρεί αναγκαίες, ακόμα και με κόστος.

Μεγάλο ποσοστό θεωρεί ότι το ΥΠΑΙΘ δεν υποστηρίζει μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία, αντίθετα, τα τελευταία χρόνια η επιμόρφωση μετατρέπεται ολοένα και περισσότερο σε οικονομικό προϊόν με ανταλλακτική αξία, σε ατομικό ανταγωνιστικό προσόν, ενώ περιλαμβάνει κυρίως εκμάθηση λειτουργικών δεξιοτήτων.

Αντίθετα, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία έχει τρεις διαστάσεις: τη μορφωτική, την κοινωνική και την αξιακή. Δεν αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους αποκλειστικά ως έναν επαγγελματία της εκπαίδευσης, που η εργασία του περιορίζεται απλά στη μεταφορά και μετάδοση γνώσεων. Αποδίδουν στο επάγγελμά τους ευρύτερες διαστάσεις και αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους περισσότερο ως παιδαγωγό.

Μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία, γι αυτούς, πρέπει να συνδέεται τόσο με την αναζωογόνηση της εκπαιδευτικής λειτουργίας όσο και με τη στήριξη των ίδιων ως ενεργών υποκειμένων, ιδιαίτερα σήμερα που βιώνουν μια πραγματικότητα έντονης απαξίωσης του ρόλου και της διανοητικής εργασίας τους, σημαντική οικονομική υποβάθμιση, υπό το καθεστώς μιας ποσοτικής και ανταγωνιστικής αντίληψης διαρκούς μετρησιμότητας, από το Υπουργείο.

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, η επιμόρφωση, για να είναι ουσιαστική, θα πρέπει να αφορά στις σύγχρονες επιστημονικές εξελίξεις της παιδαγωγικής και να έχει θετική συμβολή στην καθημερινή παιδαγωγική πράξη. Επίσης, το 92,6% θεωρεί ότι πρέπει να συνοδεύεται με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα, να είναι δωρεάν (86,30%), κυκλικά επαναλαμβανόμενη για όλους (96,71%), με επιλογή των θεματικών της από τους ίδιους οι οποίοι γνωρίζουν τις ανάγκες τους (76,99%) και φορέα επιμόρφωσης τα Παιδαγωγικά Τμήματα-ΑΕΙ (74,25%). Αυτή η πρόταση θα συμβάλει στη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς θα επιτρέψει στους εκπαιδευτικούς να γνωρίσουν και να εμβαθύνουν σε νέες επιστημονικές θεωρίες και εξελίξεις και θα δώσει την ευκαιρία σε διαφορετικές γενιές εκπαιδευτικών να αλληλεπιδράσουν εντός ενός πλαισίου που ευνοεί την ανταλλαγή απόψεων, γνώσεων και εμπειρίας. Είναι αξιοσημείωτο, επίσης, ότι το 89,04% των νηπιαγωγών επιθυμεί βιωματικού χαρακτήρα επιμορφώσεις. Από την έρευνα τονίζεται το γεγονός ότι η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις παράλληλα με την άσκηση των διδακτικών και επαγγελματικών τους καθηκόντων, οδηγεί σε επαγγελματική εξουθένωση, ενώ αποκλείει από την επιμόρφωση μεγάλο μέρος συναδέλφων με οικογενειακές υποχρεώσεις και όσους δεν έχουν την δυνατότητα να πληρώνουν δίδακτρα, από τον ισχνότατο μισθό τους.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το 93,15% των νηπιαγωγών ζητά την επαναλειτουργία της Μετεκπαίδευσης, η οποία έδινε στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα επαγγελματικού και επιστημονικού αναστοχασμού και αλληλεπίδρασης μεταξύ συναδέλφων. Η απαλλαγή από τις διδακτικές υποχρεώσεις και η σύνδεση με επιστημονικές πρακτικές και αναζητήσεις των σύγχρονων παιδαγωγικών λόγων, αποτελούσε μια ευκαιρία να επανεξετάσουν την εκπαιδευτική τους πρακτική, να την εμπλουτίσουν, να την τροποποιήσουν ή/και να την αναθεωρήσουν με νέες μεθόδους, στρατηγικές, προγράμματα, υλικά και τεχνολογία. Μάλιστα, το 97,53% ζητά να συμμετέχει σε αντίστοιχες επιμορφώσεις με περιοδικότητα (ανά 7- 10 χρόνια).

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι δεν πρέπει να υπάρχει καμία σύνδεση της επιμόρφωσης με την αξιολόγηση γιατί έτσι μετατρέπεται σε τιμωρητική διαδικασία συμμόρφωσης στις εκάστοτε κυρίαρχες εκπαιδευτικές πολιτικές και αντιλήψεις. Οι εκπαιδευτικοί σκιαγραφούν μία επιμόρφωση στον αντίποδα της ανταγωνιστικότητας και της εμπορευματοποίησης, ισότιμη και δωρεάν για όλους, μία επιμόρφωση που θα συμβάλει στη γενίκευση της μάθησης και στη δημιουργία κοινοτήτων μάθησης εντός των εκπαιδευτικών.

Η διετία της πανδημίας μεγιστοποίησε κοινωνικά, ψυχικά και μαθησιακά προβλήματα για τα οποία δεν υπήρξαν μέτρα αντιμετώπισης και δημιουργίας αντισταθμιστικών θεσμών από την πλευρά της Πολιτείας. Οι εκπαιδευτικοί έρχονται αντιμέτωποι με αυτή την πραγματικότητα, γεγονός που επιβεβαιώνεται από το ότι μεγάλο ποσοστό αναφέρεται στην ανάγκη επιμόρφωσης και αντιμετώπισης

αυτών των προβλημάτων που εμφανίζονται, με ιδιαίτερη ένταση μέσα στις τάξεις.

Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα

(Αξιολόγηση: 4)

Οι διοικητικές, οργανωτικές και γραφειοκρατικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των σχολείων σε ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα είναι εξαιρετικά μεγάλες και χρονοβόρες, σε βαθμό που, συχνά, λειτουργούν ανασταλτικά.

Ωστόσο, η έξοδος των μαθητών/τριών και η συνάντηση με άλλα πολιτισμικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά πλαίσια κινητοποιούν τις διεργασίες μάθησης και -αν ήταν δωρεάν- θα αποτελούσαν ευκαιρίες ιδιαίτερα για παιδιά που προέρχονται από κοινωνικά και οικονομικά στρώματα με δυσκολίες πρόσβασης σε ταξίδια κλπ. Επίσης είναι πολύ χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να συνομιλούμε με άλλους εκπαιδευτικούς και να ανταλλάσσουν ιδέες. Τα σχολεία θα πρέπει να αποκτήσουν την κατάλληλη υποδομή (π.χ. γραμματειακή στήριξη, τεχνικές υποδομές κλπ.) για να στηρίξουν τέτοιες πρωτοβουλίες και να πάψουν να είναι νοσηριαρχικά, γνωσιοκεντρικά και εξετασιοκεντρικά. Με δεδομένη την τεράστια πίεση που ασκεί η «διδακτέα ύλη», η ανταγωνιστικότητα των προτύπων σχολείων προς το Δημόσιο σχολείο, η άνωθεν επιβολή ανταγωνιστικότητας για κρίσιμες στιγμές της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών/τριών, οι εξετάσεις ελληνικής PISA, καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη η ανάπτυξη ουσιαστικών προγραμμάτων και παρεμβάσεων με τη συμμετοχή των μαθητών/τριών, ή ακόμη και η συμμετοχή στα επίσημα προγράμματα. Η ενίσχυση της συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε δράσεις κοινωνικού ενδιαφέροντος απαιτεί την αποκατάσταση ενός σταθερού πλαισίου εργασίας και ασφαλούς κλίματος εμπιστοσύνης στο σχολείο και του τερματισμού μιας περιόδου συνεχών επιχειρήσεων κατηγοριοποίησης και εμπορευματοποίησής του. Σε κάθε περίπτωση η αίσθηση της κοινωνικής και μορφωτικής ευθύνης που φέρουν οι εκπαιδευτικοί, τους στηρίζει στην ανάληψη διδακτικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η περιβαλλοντική κρίση, τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο φασισμός και η καλλιέργεια πνεύματος αλληλεγγύης και σεβασμού όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα των πιο αδύναμων.

Θετικά σημεία

1. Το υψηλό επίπεδο συναντίληψης που παρατηρείται στο εκπαιδευτικό σώμα, όπως καταγράφεται από τις διενεργηθείσες έρευνες.
2. Ο συνεχής διάλογος μεταξύ των εκπαιδευτικών της πράξης για θέματα παιδαγωγικών και διδακτικών πρακτικών.
3. Η ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού από τους εκπαιδευτικούς της πράξης στους Συλλόγους Διδασκόντων και μέσα από εκπαιδευτικές ιστοσελίδες και περιοδικά που προωθούν το συλλογικό πνεύμα, ενάντια στον ανταγωνισμό.
4. Η υψηλή ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών για ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα όπως η περιβαλλοντική και κλιματική κρίση, η καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η φτώχεια, οι κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες, ο υποσιτισμός, η παιδική εργασία, η παιδική εκμετάλλευση, η διαμόρφωση του κοινωνικού φύλου και τα στερεότυπα που τη συνοδεύουν, η καλλιέργεια πνεύματος αλληλεγγύης, συμπερίληψης και σεβασμού όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα των διαφορετικών και των πιο αδύναμων.
5. Οι πολλές, σημαντικές και καθημερινές διδακτικές παρεμβάσεις και προγράμματα για ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα. Ο διαρκής διάλογος με τους/τις μαθητές/τριες για όλα τα ζητήματα που τους απασχολούν και όχι μόνο για την «κάλυψη της ύλης».
6. Η αξιοποίηση σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων και σύγχρονων κινηματογραφικών ταινιών, ως φιλικά κείμενα, για την ανάπτυξη της κρίσης και των απόψεων των μαθητών/τριών, μέσα από δημοκρατικό διάλογο.

Σημεία προς βελτίωση

1. Επαναφορά της απαλλαγής από τα διδακτικά καθήκοντα κατά την περίοδο της επιμόρφωσης, κατά τον τρόπο των διδασκαλείων που δυστυχώς καταργήθηκαν.
2. Απαλλαγή των επιμορφωτικών και μεταπτυχιακών σπουδών από την εμπορευματοποίηση και κατάργηση της «αγοράς» μορίων για τον διορισμό και τη συμμετοχή στην επιλογή στελεχών.
3. Εξασφάλιση όλων των προϋποθέσεων (διοικητικών, τεχνικών, οικονομικών κλπ.) για την ανταλλαγή δωρεάν επισκέψεων με άλλα σχολεία της χώρας ή στο εξωτερικό. Προτεραιότητα σε εκείνα τα σχολεία οι μαθητές των οποίων έχουν λιγότερες δυνατότητες για πραγματοποίηση εκδρομών, ταξιδιών κλπ.
4. Μέριμνα της Πολιτείας για δωρεάν πρόσβαση μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, Μουσεία, θέατρα, σημαντικές εκθέσεις. Δημόσια προγράμματα στα σχολεία από τα δημόσια μουσεία.

Γ. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Λειτουργία

Παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία

Αριθμός Δράσεων που υλοποιήθηκαν

1

Άξονες στους οποίους υλοποιήθηκαν Δράσεις)

Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών

Λειτουργία

Διοικητική λειτουργία

Αριθμός Δράσεων που υλοποιήθηκαν

0

Άξονες στους οποίους υλοποιήθηκαν Δράσεις

-

Λειτουργία

Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

Αριθμός Δράσεων που υλοποιήθηκαν

0

Άξονες στους οποίους υλοποιήθηκαν Δράσεις

-

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί

4 = Πλήρως

Σημαντικότερα αποτελέσματα των Δράσεων

Η ποιότητα των εκδηλώσεων, η επιστημονική πληρότητα των εισηγητών και ο πλούτος του προβληματισμού που αναπτύχθηκε ανέδειξε σημαντικές πλευρές της ανεπάρκειας των εφαρμοζόμενων εκπαιδευτικών πολιτικών. Η διάθεση των συναδέλφων εκπαιδευτικών να συναντηθούν με τον ακαδημαϊκό λόγο βοήθησε σημαντικά στη διάχυση αυτού του προβληματισμού και των βασικών συμπερασμάτων του. Οι εκπαιδευτικοί έχουν απόλυτη συνείδηση ότι η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν εξαρτώνται από την ακολουθούμενη εκπαιδευτική πολιτική. Από το σύνολο των δράσεων ως σημαντικότερα αποτελέσματα σημειώνουμε:

α) Την επισήμανση και ανάδειξη των κοινωνικών παραμέτρων που επικαθορίζουν τις εκπαιδευτικές λειτουργίες και διαδικασίες και που τις περισσότερες φορές αγνοούνται κατά τον σχεδιασμό και την παραγωγή των εκπαιδευτικών πολιτικών.

β) Την αποτύπωση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευτικών για όλα τα ζητήματα που αφορούν στην εκπαιδευτική και παιδαγωγική λειτουργία. Το ενδιαφέρον αυτό αποτυπώθηκε με τη μαζική συμμετοχή των εκπαιδευτικών: i) στις διαδικτυακές εκδηλώσεις, με τα ερωτήματα που τέθηκαν, ii) στην ερευνητική αποτύπωση και καταγραφή μέσω των ερωτηματολογίων και με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών στη διαμόρφωσή τους. Η ογκώδης αυτή κοινωνική απεύθυνση των εκπαιδευτικών προσκρούει στις εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές πολιτικές που δεν απαντούν αποτελεσματικά στα ποικίλα εκπαιδευτικά προβλήματα, αγνοούν τον κόπο και την αγωνία των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, ενώ το ΥΠΑΙΘ ανοίγει διαρκώς νέα μέτωπα, δημιουργώντας νέες υποχρεώσεις εκτός εκπαιδευτικών αρμοδιοτήτων.

γ) Την ανάδειξη των αναγκών υλικών προϋποθέσεων και υποδομών για την βελτίωση του σχολείου, που προσκρούουν στην υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων, στις ελλείψεις σε εκπαιδευτικό, επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό, στην απουσία μόνιμου και σταθερού εκπαιδευτικού προσωπικού, ώστε τα σχολεία να μπορούν να σχεδιάζουν σε βάθος χρόνου.

δ) Την αποτύπωση και καταγραφή των ελλείψεων σε βασικές δομές αντισταθμιστικής εκπαίδευσης (Τμήματα Ένταξης - Τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας και ΖΕΠ).

ε) Την καταγραφή, αποτύπωση και επεξεργασία της κριτικής και των απόψεων των εκπαιδευτικών σε κομβικά ζητήματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας (αναλυτικά προγράμματα και σχολικά εγχειρίδια, Πρόγραμμα Νηπιαγωγείου, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, επιμόρφωση, σχέσεις μέσα στο σχολείο, συνεργατικές πρακτικές, έκταση και δυσκολία της διδασκόμενης ύλης και οι δυσχέρειες που επιφέρει, ειδικά σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες).

στ) Η ανάδειξη της σημασίας των σχολικών χώρων και των κτιριακών υποδομών για την ασφάλεια και την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας.

ζ) η ανάδειξη της αναγκαιότητας να είναι οι εκπαιδευτικοί ενεργοί συνδιαμορφωτές των θεματικών, των διαδικασιών και του περιεχομένου μιας ουσιαστικής επιμορφωτικής διαδικασίας και όχι άβουλοι δέκτες άνωθεν επιλογών.

η) Η συλλογή, καταγραφή και ηλεκτρονική έκδοση τοποθετήσεων, άρθρων και απόψεων της πανεπιστημιακής κοινότητας, που βοηθάει στην ανάπτυξη πλούσιου προβληματισμού και διαλόγου σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα και τη διάχυση των ζητημάτων που αναδείχθηκαν στη δημόσια σφαίρα και το δημόσιο λόγο.

Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν

Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας παραμένουν:

α) Η απουσία διαλόγου του Υπουργείου Παιδείας με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Το γεγονός ότι οι απόψεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου δεν συζητούνται με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.

β) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίστηκαν οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές επιπτώσεις της πανδημίας, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.

γ) Τα παραπάνω σε συνδυασμό με τις συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών.

Ανάδειξη Πρακτικών και προτάσεις για αξιοποίησή τους από άλλα σχολεία (προαιρετικά).

Πρακτική 1

Άξονας

Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών

Τίτλος Δράσης

Καταγραφή, επεξεργασία και μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών και τις συνεργατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης. Αντιμετώπιση των διαφορών μέσα από δημοκρατικό διάλογο, ώστε να καλλιεργηθεί η ανάπτυξη συλλογικού πνεύματος και αλληλεγγύης μεταξύ των μαθητών/τριών.

Στόχος Βελτίωσης

Να αναδειχθούν οι δυσκολίες που προκύπτουν από το υπάρχον σχολικό πρόγραμμα σπουδών στην εφαρμογή συνεργατικών πρακτικών διδασκαλίας. Να αναδειχθεί η στάση των εκπαιδευτικών για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και ο προβληματισμός που αναπτύσσεται εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας και τα αιτήματα της.

Ενέργειες Υλοποίησης

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες δράσεις:

19 Μαρτίου 2023: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα «Διεθνής εμπειρία από συλλογικά, δημοκρατικά και συνεργατικά εκπαιδευτικά μοντέλα. Η εμπειρία από τις εξετάσεις τύπου PISA», με εισηγητές τους: Sahlberg Pasi, Professor at the University of Melbourne, Australia και Gavrielatos Angelo, President of New South Wales Teachers Federation.

14 Μαΐου 2023: Συμμετοχή και παρακολούθηση διαδικτυακής ημερίδας: «Η εμπειρία από την εφαρμογή συνεργατικών πρακτικών μάθησης και συνεργατικής σχολικής οργάνωσης. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή συνεργατικών μεθόδων στο σημερινό σχολείο», με εισηγήτρια την Μαρία Παγώνη, Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Λιλ (Γαλλία).

Μάιος 2023: Πανελλαδική αποτύπωση των απόψεων των εκπαιδευτικών του Νηπιαγωγείου για τις συνεργατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης.

Ιούνιος 2023: Ηλεκτρονική Έκδοση πρακτικών ημερίδων - Επιλογή άρθρων.

Ιούνιος 2023: Υποτιτλισμός διεθνών παραγωγών (videos) για τις θέσεις μεγάλων παιδαγωγών και τις απαντήσεις που δίνουν σε παιδαγωγικά ζητήματα.

Υλικό (παράθεση υπερσυνδέσμου)

<http://doe.gr/συλλογή-κειμένων-άρθρων-2023/>

Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις

Θέμα 1

Αξουας

Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση

Ειδικότερο Θέμα

<https://www.youtube.com/watch?v=WfjzplqWTS0>

Σημαντικότερα αποτελέσματα των Δράσεων

Σημαντικότερα θέματα που χρήζουν μελλοντικής μελέτης και προτάσεις για Σχέδια Δράσης

Παρατηρήσεις / Σχόλια